

Fördjupningsstudie psykisk hälsa

Underlag för planering och utveckling av det regionala arbetet
med psykisk hälsa och suicidprevention i Stockholms län

Om rapporten

Fördjupningsstudien har tagits fram av Maja Hagström, Storsthlm, och Nina Mautner Granath, Region Stockholm, i syfte att fungera som ett underlag för utveckling av det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention samt i prioriteringen av hur de länsgemensamma stimulansmedlen ska användas.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1. Bakgrund.....	7
1.1 Förutsättningar för arbete inom området psykisk hälsa och suicidprevention	7
1.2.1 Integrering av arbetet med länsgemensamma satsningar i den nya regionala samverkansorganisationen.....	10
1.2.2 Utveckling av arbetet på lokal och delregional nivå.....	12
1.2.3 Aktuella utmaningar	12
2. Slutsatser och förslag på fortsatt länsgemensamt arbete	12
2.1 Slutsatser avseende Storsthms stöd till kommunerna	13
2.1.1 Nätverket för kommunsamordnare	13
2.1.2 Länsgemensamma satsningar för kommunerna	13
2.1.3 Fördelning av länsgemensamma stimulansmedel till kommunerna	14
2.1.4 Förslag avseende Storsthms stöd till kommunerna.....	14
2.2 Slutsatser avseende länsgemensamma satsningar mellan kommunerna och Region Stockholm	14
2.2.1 Utveckling av insatser för målgrupper i länet med högre risk för psykisk ohälsa	15
2.2.2 Utökad stöd till lokal operativ samverkan mellan kommunerna och Region Stockholm	17
2.2.3 Stärkt utvärdering och uppföljning.....	19
2.2.4 Stärkt koordinering och samverkan mellan överenskommelsens olika insatsområden	20
2.2.5 Brukarmedverkan i styrning av arbetet	20
2.2.6 Förslag avseende länsgemensamma satsningar tillsammans med Region Stockholm	20
Referenser.....	21

Sammanfattning

Sedan 2016 samordnar Storsthlm kommunernas arbete med psykisk hälsa med avstamp i statliga överenskommelser och läns-gemensamma stimulansmedel. Storsthlm, tillsammans med Region Stockholm, planerar, genomför och utvecklar de läns-gemensamma satsningarna för psykisk hälsa i länet. En av dessa satsningar är Uppdrag Psykisk Hälsa (UPH) Stockholms län, som har pågått mellan 2017–2022.

I länet utvecklas just nu en ny samverkansstruktur utifrån Huvudöverenskommelse kring hälsa, vård och omsorg (HÖK), som skapar nya förutsättningar även för samverkan kring psykisk hälsa och suicidprevention.

Syftet med denna fördjupningsstudie är att undersöka hur det läns-gemensamma arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention och fördelningen av stimulansmedel kan utvecklas efter 2023 samt hur Storsthlm bäst kan stödja kommunernas gemensamma arbete inom psykisk hälsa. Avsikten är att kunna möta behov av stöd i lokalt arbete på bästa sätt för att i förlängningen kunna ge nära vård och stöd som främjar psykisk hälsa och förebygger psykisk ohälsa och suicid hos länets invånare.

Fördjupningsstudien är framtagen av Storsthlm, i samarbete med UPH Stockholms län, i syfte att fungera som ett underlag för utveckling av det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention samt i prioriteringen av hur de läns-gemensamma stimulansmedlen ska användas.

Fördjupningsstudien består av följande:

- Bakgrund
- Slutsatser och förslag på fortsatt läns-gemensamt arbete
- Bilaga 1: Psykisk ohälsa i Stockholms län: nuläge och förslag på åtgärder, kallad rapport 1.¹
- Bilaga 2: Kommunernas arbete med psykisk hälsa – kartläggning och analyser av förutsättningar och behov av stöd, kallad rapport 2.²

Rapporten i bilaga ett har genomförts av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) på uppdrag av Storsthlm och UPH Stockholms län och i bilaga två av Merkantik på uppdrag av Storsthlm. Båda rapporterna har utgjort ett kunskapsunderlag som har använts i dialog med företrädare från länets kommuner och Region Stockholm om:

- hur Storsthlm bäst kan stödja kommunernas gemensamma arbete inom psykisk hälsa,
- hur det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention i Stockholms län kan utvecklas från 2023 och framåt.

Dialoger och rapporter ligger till grund för de slutsatser och förslag som presenteras och fördjupningsstudien i sin helhet fungerar som ett kunskapsunderlag för kommunernas lokala arbete inom området psykisk hälsa.

---

¹ Åhlén J, Dal H, Muwonge J, Lundin A, Wicks S. Stockholm; 2022

² Leifman H, Isaksson P. Stockholm; 2022

Förslag avseende Storsthlm's stöd till kommunerna

1. Storsthlm får i uppdrag att samordna en fortsatt satsning på brukar-medverkan för kommunerna. Satsningen inkluderas i den länsgemensamma handlingsplanen för UPH Stockholms län.
2. Storsthlm får i uppdrag att undersöka kommunernas behov av stöd i utvecklingen av arbetet med psykisk hälsa hos personer med funktionsnedsättning.
3. Storsthlm får i uppdrag att utreda hur tilldelningen av länsgemensamma stimulansmedel kan göras på ett sätt som i större utsträckning tar hänsyn till lokala behov och som inte missgynnar små kommuner. I uppdraget ingår också att undersöka hur Storsthlm kan planera för, och stimulera mer av, satsningar för en eller flera kommuner som är av ett länsgemensamt intresse.
4. Under 2023 ger Storsthlm fortsatt möjlighet att med kvarvarande stimulansmedel initiera projekt länsövergripande eller i en eller flera kommuner.

Förslag avseende planering och utveckling av det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention i Stockholms län

1. Befintliga länsgemensamma satsningar för psykisk hälsa och suicidprevention mellan kommunerna och Region Stockholm förlängs under 2023 och samlas i en gemensam handlingsplan med samlingsnamnet Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län.
2. Som en del av ovanstående handlingsplan för 2023 tas en flerårig plan fram för läns-gemensamt arbete med psykisk hälsa och suicidprevention. Den tas fram inom ramen för den nya samverkansstrukturen enligt HÖK och som en del av den fortsatta omställningen mot en god och nära vård.
3. Planering och utveckling av arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention integreras i den nya samverkansorganisationen enligt HÖK genom att:
  - En arbetsgrupp för psykisk hälsa, suicidprevention och länsgemensamma stimulansmedel tar i samarbete med processledning för vård i samverkan (VIS processledning) fram förslag på prioriteringar för arbete inom området. Detta kommer att prövas under året för att se hur det bäst ska passa in i den nya samverkansorganisationen.
  - VIS tjänstestyrgrupp blir beslutande av länsgemensamma satsningar mellan kommunerna och Region Stockholm samt fördelningsplan för länsgemensamma stimulansmedel för psykisk hälsa och suicidprevention.

1. Bakgrund

Sedan 2016 samordnar Storsthlm kommunernas arbete med psykisk hälsa med utgångspunkt från statliga överenskommelser och läns gemensamma stimulansmedel. Under 2022 genomfördes arbete utifrån den statliga Överenskommelsen om insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2021–2022. Storsthlm, tillsammans med Region Stockholm, planerar, genomför och utvecklar de läns gemensamma satsningarna för psykisk hälsa i länet. En av dessa satsningar är UPH Stockholms län, som har pågått sedan 2017.

Beslut kring läns gemensamma medel och satsningar tas i den gemensamma tjänstestyrgruppen för sammanhållen vård och omsorg (VIS tjänstestyrgrupp).³

Förändrade förutsättningar för arbetet med psykisk hälsa på såväl lokal, regional och nationell nivå skapar nya behov och utmaningar. Därför ser Storsthlm över hur arbetet med stimulansmedel och läns gemensamma insatser för psykisk hälsa behöver utvecklas från och med år 2023 och framåt. Under 2022 tog Storsthlm i samarbete med UPH Stockholms län fram två rapporter som dels undersöker nuläge och trender kring psykisk hälsa i länet, dels förutsättningar och behov av stöd i arbetet hos kommunerna.

1.1. Förutsättningar för arbete inom området psykisk hälsa och suicidprevention

Psykisk hälsa och psykisk ohälsa har uppmärksammats alltmer under de senaste 10–15 åren. Tidigare låg fokus framför allt på psykisk ohälsa, och på hur denna ökade – framför allt hos yngre. Orsakerna bakom ökningen har engagerat många – allt från forskare, journalister och politiker till elevhälsopersonal och många andra.

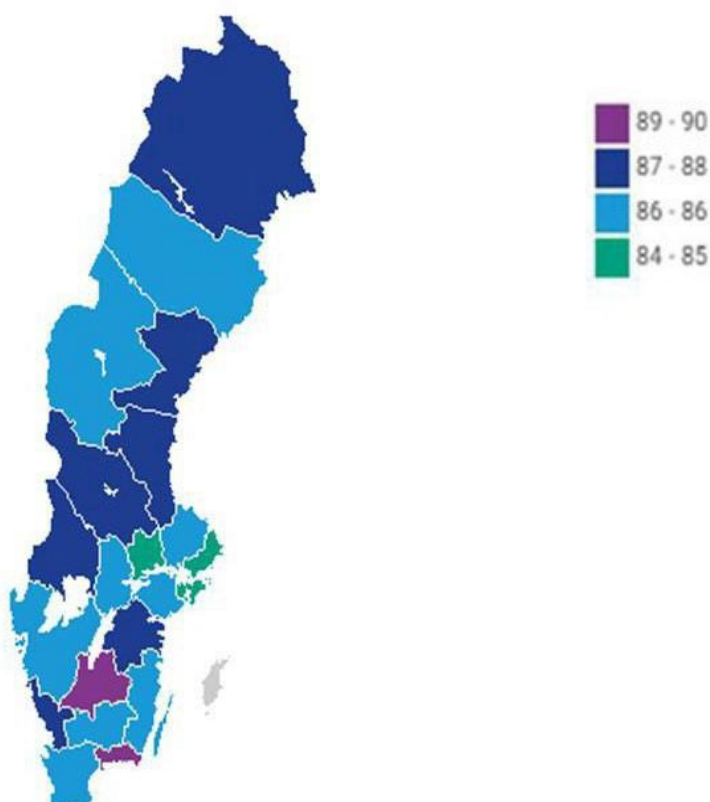
På senare år har fokus successivt förflyttats till att prata om psykisk hälsa i stället för ohälsa och om vilka faktorer som bidrar till ett gott psykiskt välbefinnande. Enligt Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät ”Hälsa på lika villkor” har det stora flertalet i Sverige en god psykisk hälsa. Andelen personer som uppgav ett *gott* eller *mycket gott* psykiskt välbefinnande år 2018 - 2021 varierade mellan länen, med 89 procent som högst och 85 procent som lägst.

Blekinge och Jönköpings län har högst andel invånare som upplever ett gott eller mycket gott psykiskt välbefinnande medan bland annat Västmanlands och Stockholms län har lägst andel (figur 1).

---

³ www.storsthlm.se

Gott psykiskt välbefinnande efter kön och region. Andel (procent)

Figur 1. Kartan visar hur många 18–84-åringar som i Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät har uppgett att de har haft ett gott psykiskt välbefinnande åren 2018–2021⁴

Sett över tid har den psykiska ohälsan dock ökat i landet, samtidigt som den är ojämnt fördelad i befolkningen.

Vår psykiska hälsa påverkas av en mängd faktorer som till exempel ärftlig sårbarhet, villkor under uppväxten, hur vi har det ekonomiskt och socialt, vanor och beteenden, vår förmåga att hantera påfrestningar med mera. Det handlar om vad vi gör, hur vi lever och vad vi är med om, men också om de rättigheter, möjligheter eller begränsningar som samhället och vår omgivning ger oss. De här faktorerna är olika fördelade i olika befolkningsgrupper och det finns skillnader i psykisk hälsa beroende på kön, utbildning, migration samt sexuell läggning och könsidentitet.⁵

Skillnaderna i både hälsa och psykisk ohälsa ökar och i Stockholms län syns tydligt geografiska skillnader.

⁴ www.folkhalsomyndigheten.se

⁵ www.folkhalsokollen.se

Förväntad medellivslängd

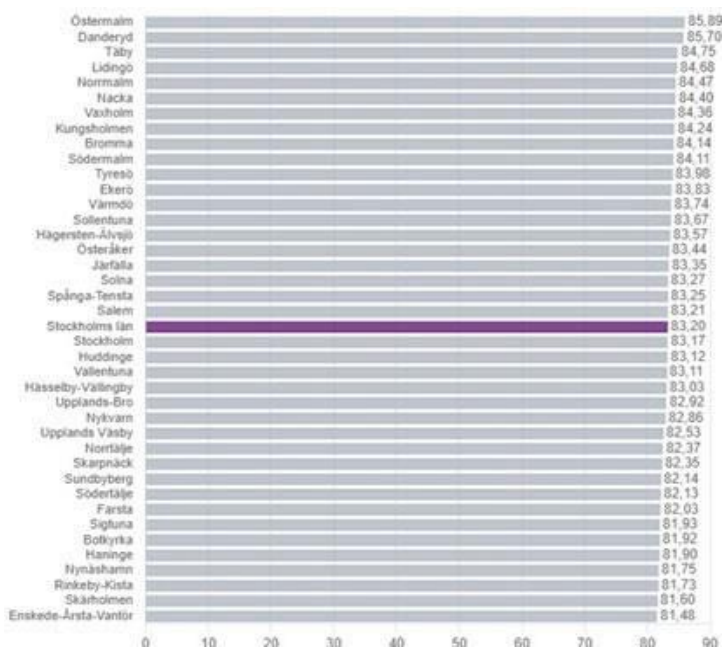
Tidsperiod: 2021

Kön: Samtliga

Åldersgrupp: Samtliga

Enhet: Medellivslängd

Tillgänglig nivå: län, kommun/stadsdel

Figur 2. Förväntad medellivslängd i länet uppdelat på kommuner och stadsdelar år 2021⁶

Psykisk ohälsa

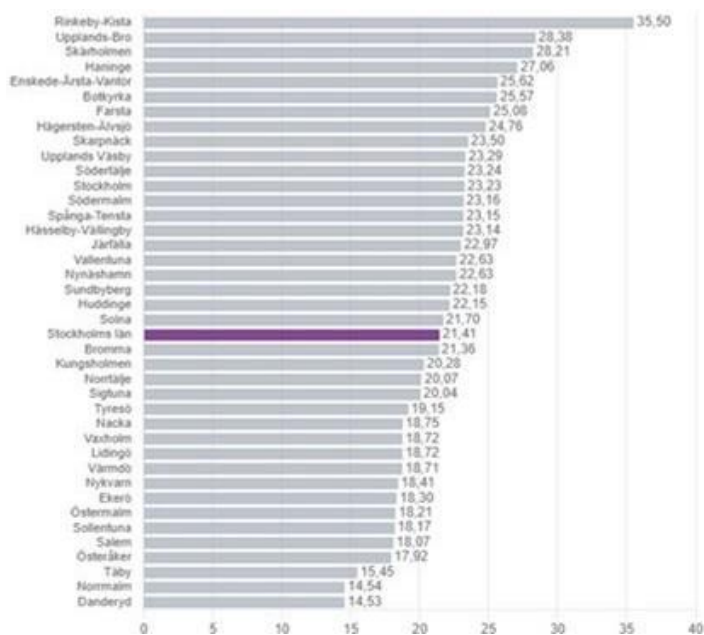
Tidsperiod: 2021

Kön: Kvinnor, Män

Åldersgrupp: 16+ år

Enhet: %

Tillgänglig nivå: län, kommun/stadsdel

Figur 3. Psykisk ohälsa i Stockholms län uppdelat på kommuner och stadsdelar år 2021⁷

⁶ www.folkhalsokollen.se

⁷ www.folkhalsokollen.se

Sett över tid har även den statliga styrningen på området ökat, med årliga statsbidrag som är fyra gånger större 2023 än 2012.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 2022	2023
	Prestationsmedel, miljoner kr				Stimulansmedel, miljoner kr						
Totalt	350	630	630	630	780	780	1410	1770	1720	1680	1650
Till länets kommuner	39	59	59	48	45	57	80	80	68	69	69
Gemensamt kommuner och region i länet	-	-	-	-	29	30	30	57	110	110	110

Tabell 1. Fördelning av statliga bidrag totalt, till länets kommuner och länsgemensamt 2012–2023.

Regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) slöt i december 2022 en överenskommelse inom området psykisk hälsa och suicidprevention för 2023.⁸ Överenskommelsen innehåller fortsatta satsningar på arbetet med att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid samt skapa förutsättningar för en vård och omsorg av god kvalitet och omfattar liksom föregående år totalt 1,6 miljarder kronor.

I budgetpropositionen för 2023⁹ har regeringen angett en intention att förlänga satsningarna på psykisk hälsa och suicidprevention under 2024 och även under 2025, men då med minskade ekonomiska anslag. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska även ta fram underlag till en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention som presenteras i september 2023.¹⁰ Behovet av främjande och förebyggande arbete och tvärsektoriell samverkan uppmärksammas i förslaget till ny socialtjänstlag¹¹ och i omställningen till en nära vård.¹² Hälsa och välbefinnande uppmärksammas också som en del i hållbar utveckling och Agenda 2030.¹³

1.2 Integrering av arbetet med länsgemensamma satsningar i den nya regionala samverkansorganisationen

En huvudöverenskommelse om samverkan kring hälsa, vård och omsorg (HÖK)¹⁴ mellan kommunerna i Stockholms län och regionen har tagits fram för att främja samverkan och skapa förutsättningar för att kunna erbjuda sammanhållna och samordnade insatser.

Under 2022 och 2023 etableras huvudöverenskommelsen och dess riktlinje i samverkan mellan länets kommuner och Region Stockholm vilket innebär att en ny samverkansstruktur utvecklas och implementeras.

⁸ www.regeringen.se

⁹ Regeringens proposition 2022 23:1

¹⁰ www.socialstyrelsen.se

¹¹ SOU 2020:47

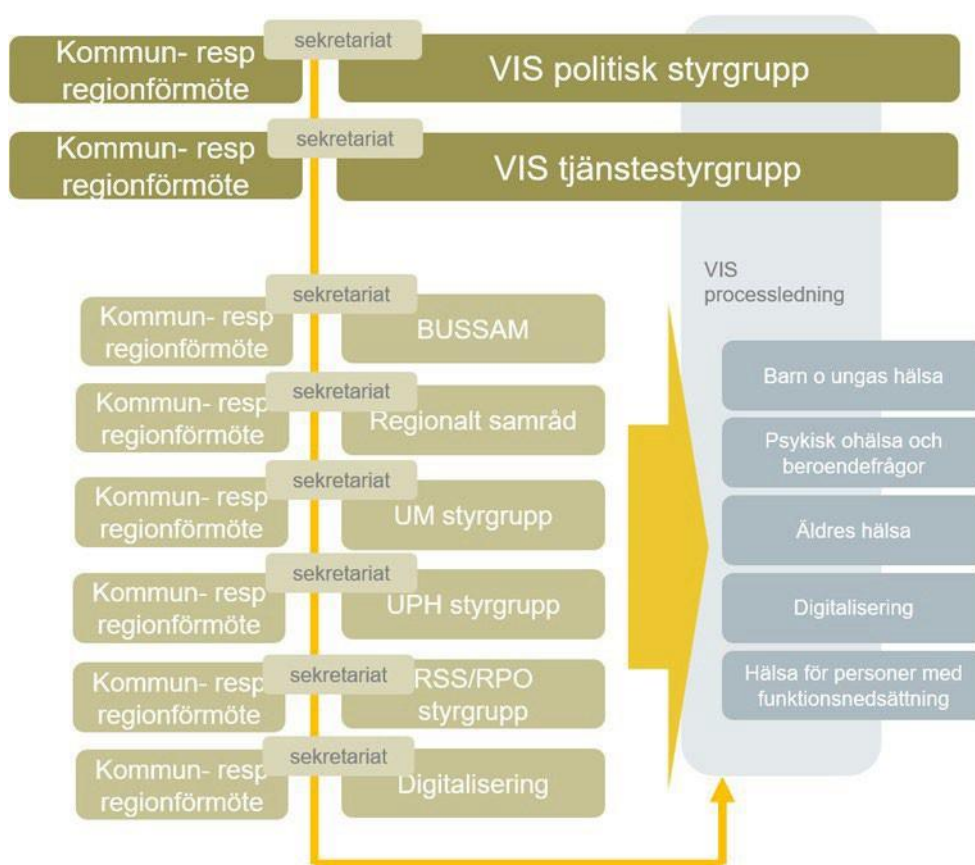
¹² www.skr.se

¹³ www.folkhalsomyndigheten.se

¹⁴ Storsthlm och Region Stockholm, 2022

Under 2023 ska de länsövergripande satsningarna för psykisk hälsa och suicidprevention fortsatt utvecklas samordnat med samverkansstrukturen. Det här innebär att behovet av gemensamt utvecklingsarbete och länsövergripande satsningar identifieras i de nya samrådsgrupperna:

- Länsövergripande samverkan om barn och ungas hälsa (Barn och ungas hälsa).
- Länsövergripande samverkan om psykisk ohälsa, beroendefrågor och psykiatrisk hälso- och sjukvård (Psykisk ohälsa och beroendefrågor).
- Länsövergripande samverkan om äldres hälsa, äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård (Äldres hälsa).
- Länsövergripande samverkan om digitalisering av hälso- och sjukvård och omsorg (Digitalisering).
- Länsövergripande samverkan om hälsa för personer med funktionsnedsättning (Hälsa för personer med funktionsnedsättning).

Figur 4. Övergripande bild över tidigare (grön) och kommande (grå) samverkansstruktur¹⁵

Länsövergripande satsningar genomförda under 2022:

- UPH Stockholms län
- suicidprevention
- ungdomsmottagningar.

¹⁵ Carlsson A, Ditz C, Benner Forsberg G, Norén G, Kialt S. Stockholm; 2022.

För UPH Stockholms län har det så här långt funnits en styrgrupp som kommer att avvecklas under första kvartalet 2023.

Etableringen av den nya samverkansorganisationen innebär att styrningen av samtliga läns gemensamma satsningar integreras i den nya strukturen. Hittills har NSPH Stockholms län medverkat i styrgruppen och det är ännu inte klart hur medverkan från patient-, brukar- och anhörigorganisationer kommer att se ut i den nya samverkansstrukturen. Alla satsningar förankras även fortsatt i kommunerna genom kommun-samordnarnätverket för psykisk hälsa på Storsthlm.

Beslut om handlingsplan och fördelning av läns gemensamma stimulansmedel tas av VIS tjänstestyrrupp.

1.2.1 Utveckling av arbetet på lokal och delregional nivå

På lokal nivå blir det alltmer vanligt att arbetet med psykisk hälsa bedrivs tvärsektoriellt med förvaltningsöverskridande styrgrupper. År 2018 hade fem kommuner en förvaltningsöverskridande styrgrupp. Tre år senare hade antalet stigit till tolv.¹⁶

Med hjälp av kommunernas kvarvarande läns gemensamma stimulansmedel har följande satsningar av läns gemensamt intresse initierats och genomförts lokalt och delregionalt under 2021 och 2022:

- analys av ungas psykiska hälsa i Stockholmsenkäten (fyra nordostkommuner).
- delregional kampanj "Våld är inte OK" (sex nordostkommuner).
- webbaserad basutbildning i beroendelära (en kommun på Södertörn).

Kvarvarande medel möjliggjorde också att en läns gemensam satsning på brukarmedverkan för alla länets kommuner kunde initieras under 2022.

1.2 Aktuella utmaningar

Hur människor mår påverkas av en mängd olika faktorer och därför behöver många olika samhällssektorer och aktörer bidra med både kunskap och lösningar i det främjande och förebyggande arbetet.

Perspektivet att det främjande och förebyggande arbetet *krävs* för att möta ekonomiska krav och besparingar på längre sikt uppmärksammas allt oftare. Samtidigt står välfärden inför tuffa ekonomiska tider, som i sin tur riskerar att negativt påverka människors psykiska hälsa och som ställer krav på besparingar här och nu.

En annan utmaning är att det ställs ökade krav på att erbjuda främjande och förebyggande vård och stöd utifrån bästa tillgängliga kunskap och evidensbaserade metoder. Samtidigt saknas i stor utsträckning kunskap om vad som är verksamt i det främjande och förebyggande arbetet. Här finns ett tydligt behov av kunskapsbaserade arbetsätt som enar flera aktörer, men också av uppföljning och utvärdering av de insatser som redan görs.

---

¹⁶ Enkätundersökningar genomförda av Storsthlm 2018 resp. 2021

2. Slutsatser och förslag på fortsatt läns-gemensamt arbete

I det här avsnittet presenteras slutsatser med utgångspunkt i resultat och förslag från de båda rapporterna som bland annat ligger till grund för den här fördjupningsstudien.

Slutsatser och förslag presenteras uppdelat i följande områden:

- Storsthms stöd till kommunerna i arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention.
- Läns-gemensamma satsningar på psykisk hälsa och suicidprevention mellan kommunerna och Region Stockholm.

2.1 Slutsatser avseende Storsthms stöd till kommunerna

Kommunerna i Stockholms län har fortsatt behov av stöd i arbetet inom området psykisk hälsa, suicidprevention och stimulansmedel. Rapporten visar att stödet som Storsthlm ger kommunerna idag är bra men att det finns potential för utveckling för att bättre möta de behov som finns, bland annat inom följande områden:

- Stöd inom ramen för nätverket för kommunsamordnare psykisk hälsa och suicidprevention.
- Läns-gemensamma satsningar för kommunerna.
- Fördelning av läns-gemensamma stimulansmedel till kommunerna.

2.1.1 Nätverket för kommunsamordnare

Nätverket för kommunsamordnare möjliggör att stödet i arbetet med psykisk hälsa och stimulansmedel ges på ett effektivt och samordnat sätt i alla kommuner. Resultatet i rapport 2 visar att Nätverket framöver mer än i dag kan:

- fokusera på uppföljning och utvärdering, både av kommunernas arbete med psykisk hälsa och det läns-gemensamma arbetet.
- ge ett mer differentierat stöd med hänsyn till de olika behov och förutsättningar som länets kommuner har.
- stimulera till mer av samarbete mellan kommuner med liknande förutsättningar och behov och tillsammans med Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län samordna stödet med andra regionala aktörer som Länsstyrelsen och Region Stockholm.

Storsthlm bör utveckla nätverket för kommunsamordnare inom psykisk hälsa-området med utgångspunkt i de behov som har framkommit och att samordna stödet i arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention till kommunerna. Detta görs bäst tillsammans med kommunerna och representanter från de olika läns-gemensamma satsningarna mellan Region Stockholm och Storsthlm, som nu föreslås sammanföras under paraplyet UPH Stockholms län.

2.1.2 Läns-gemensamma satsningar för kommunerna

Det finns ett fortsatt behov av att möjliggöra större satsningar på lokalt, delregionalt och regionalt prioriterade områden. I rapport 2 har följande behov identifierats:

- Fortsatt stöd till kommunerna genom läns-gemensam satsning på brukarmedverkan.
- Utökad stöd till lokal samverkan mellan kommunerna och Region Stockholm.

I samma rapport identifieras också att kommunerna har ett särskilt behov av stöd i samverkan kring Samordnad Individuell Plan (SIP), kring barn i behov av särskilt stöd, personer med samsjuklighet och i omställningen till en nära vård (se också punkt 2.2.2).

- Mer kunskap behövs om hur kommunernas behov av stöd i lokal samverkan ser ut. Storsthlm genomför just nu, på uppdrag av länets socialchefer, en kartläggning av barn och unga som är i behov av insatser från både socialtjänst och barnpsykiatri. Kartläggningen kommer att ge kunskap om hur kommunerna i Stockholms län kan agera för att dessa barn ska få sin rättigheter tillgodosedda och bidra till ökad förståelse kring hur behovet av stöd i arbetet ser ut. Vid dialog kring resultaten identifierades också ökade kunskapsbehov om vilket behov av stöd som finns i arbete med psykisk hälsa och suicidprevention hos personer med funktionsnedsättning – en målgrupp med ökad risk för psykisk ohälsa och samsjuklighet.
- Fortsatt möjlighet för kommunerna att ansöka om kvarvarande läns-gemensamma medel, det vill säga de medel som kommunerna valt att inte rekvirera.

2.1.3 Fördelning av läns-gemensamma stimulansmedel till kommunerna

Större hänsyn behöver tas till lokala förutsättningar vid tilldelning av medel. Rapport 2 synliggör att sättet som de läns-gemensamma stimulansmedlen tilldelas kommunerna på missgynnar små kommuner och inte tar hänsyn till att behoven skiljer sig åt mellan olika geografiska områden.

Sättet som fördelningen av läns-gemensamma stimulansmedel till kommunerna görs på skulle behöva utredas vidare.

2.1.4 Förslag avseende Storsthlms stöd till kommunerna

1. Storsthlm får i uppdrag att samordna en fortsatt satsning på brukarmedverkan för kommunerna. Satsningen inkluderas i den läns-gemensamma handlingsplanen för UPH Stockholms län.
2. Storsthlm får i uppdrag att undersöka kommunernas behov av stöd i utvecklingen av arbetet med psykisk hälsa hos personer med funktionsnedsättning.
3. Storsthlm får i uppdrag att utreda hur tilldelningen av läns-gemensamma stimulansmedel kan göras på ett sätt som i större utsträckning tar hänsyn till lokala behov och som inte missgynnar små kommuner. I uppdraget ingår också att undersöka hur Storsthlm kan planera för, och stimulera mer av, större satsningar för en eller flera kommuner som är av ett läns-gemensamt intresse.
4. Under 2023 ger Storsthlm fortsatt möjlighet att med kvarvarande stimulansmedel initiera projekt i en eller flera kommuner.

2.2 Slutsatser avseende planering och utveckling av det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention i Stockholms län

Resultaten i fördjupningsstudiens båda rapporter tyder på att de läns gemensamma satsningarna möter kommunernas behov av stöd i det lokala utvecklingsarbetet och att de insatsområden som prioriterats hittills är motiverade att fortsätta stödja.

Samtidigt finns potential för utveckling av det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention avseende:

- Stärkt koordinering och samverkan mellan olika prioriterade områden i den statliga överenskommelsen om psykisk hälsa och suicidprevention.
- Insatser för målgrupper i länet identifierade i rapport 1. Dessa är unga kvinnor, unga män, barn under 15 år, personer boende i områden med låg socioekonomi, utrikesfödda och homo- och bisexuella.
- Utökat stöd till lokal samverkan mellan kommunerna och Region Stockholm.
- Stärkt utvärdering och uppföljning.
- Integrering av arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention i den nya samverkansorganisationen enligt HÖK.
- Brukarmedverkan i styrning av arbetet.

2.2.1 Stärkt koordinering och samverkan mellan olika prioriterade områden i överenskommelsen om psykisk och suicidprevention

Koordineringen och samverkan mellan olika prioriterade områden i överenskommelsen kan utvecklas. Ett sätt att göra detta är att samla alla läns gemensamma satsningar i en och samma handlingsplan och i den tydliggöra kopplingen till överenskommelsens olika insatsområden.

2.2.2 Utveckling av insatser för målgrupper i länet identifierade i rapport 1

Rapporten "Psykisk ohälsa i Stockholms län: nuläge och förslag på åtgärder", ger förslag på hur arbetet behöver utvecklas. Nedan presenteras de förslag som berör kommunerna och Region Stockholm gemensamt:

Unga kvinnor

Förebyggande insatser riktade mot unga kvinnor behövs, men här finns inte lika mycket kunskap om vilka insatser som är effektiva. Att anpassa, implementera och utvärdera program för att tidigt förebygga ångest hos skolbarn som har visat sig effektiva i andra länder, är en god väg att pröva i svensk kontext.²¹ Idag har en del barn och unga i Stockholms län tillgång till insatser och aktiviteter som syftar till att främja den psykiska hälsan genom det evidensbaserade programmet Youth Aware of Mental health (YAM).¹⁷ Implementering av YAM stöttas också av den läns gemensamma satsningen på suicidprevention som genomförs av NASP, Nationellt Centrum för Suicidforskning och prevention.

Sammantaget är det många faktorer som sannolikt bidrar till att öka risken för ångestproblematik. Rapport 1 lyfter vikten av att arbeta för att påverka flera riskfaktorer samtidigt, i stället för att välja ut enskilda riskfaktorer. Det kan till exempel innebära tidiga insatser som föräldraskapsstöd, men också att säkerställa fullföljd gymnasieutbildning och andra insatser för att främja ungas etablering i arbetslivet.

I länets kommuner och stadsdelar pågår redan i dag många föräldraskapsstödjande aktiviteter och Länsstyrelsen i Stockholm ska under de kommande åren, i samverkan med kommuner, region och andra aktörer, medverka till att bygga upp en regional struktur för arbetet.¹⁸

¹⁷ <https://ki.se/nasp/youth-aware-of-mental-health-yam>

¹⁸ www.lansstyrelsen.se

Just nu pågår pilotarbeten runt om i stockholmsregionen för att utveckla föräldrastödsprogrammet ABC till föräldrar med barn 0–2 år: ABC 0–2 (Stockholms stad) och Lilla ABC (Region Stockholm).

Research Institute of Sweden (RISE) har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm tagit fram en kunskapssammanställning om risk- och skyddsfaktorer för multipla problemutfall samt insatser för att arbeta förebyggande och främjande.¹⁹ Nu pågår ett arbete för att kvalitetssäkra mätning av relevanta faktorer och för att visualisera data för användning i samverkan med kommuner.

Stöd till utveckling och uppföljning av arbete med att minska påverkan av riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer bland barn och unga är något som har varit i fokus för arbetet inom flera länsgemensamma satsningar under de senaste åren. Ett exempel är stöd till utveckling av arbetet med att främja skolnärvaro och förebygga skolfrånvaro.²⁰ Stödet har varit uppskattat och det finns även indikationer på att det bidrar till en förbättrad samverkan i det närvarofrämjande arbetet.

Ett liknande arbete för stöd till utvecklad samverkan för barns och ungas psykiska hälsa har genomförts av SKR och visar bland annat på vikten av ett externt och professionellt stöd vid införandet av skolbaserad samverkan.²¹ Stöd i utveckling av det närvarofrämjande arbetet behöver fortsatt erbjudas inom ramen för de länsgemensamma satsningarna på psykisk hälsa.

Unga män

Rapport 1 föreslår vidare sänkta trösklar som bättre motsvarar att söka hjälp hos unga män. Till exempel att öka kunskapen om var och när man kan söka hjälp genom uppsökande verksamhet från olika aktörer, hänvisningar till kunskap och stöd som finns på nätet och information i skolan.

Idag bedriver ungdomsmottagningar ett uppsökande arbete där skolklasser bjuds in och får information om till exempel psykisk och sexuell hälsa och den hjälp som erbjuds på mottagningarna. Många ungdomsmottagningar träffar även pojkar och unga män på deras gymnasieskola, fritidsgård eller andra platser där ungdomar befinner sig. I det här arbetet blir det särskilt viktigt att säkerställa att pojkar och unga män kan ta till sig informationen på motsvarande sätt som flickor och unga kvinnor.

I flera kommuner integreras information som vilket stöd man kan få i skolans undervisning, till exempel har både Sollentuna kommun²² och Haninge kommun implementerat undervisning om socialtjänsten i skolan. Förslagen ovan för att påverka riskfaktorer hos unga kvinnor är lika relevanta för unga män.

Barn under 15 år

Undersökningar av självskattad psykisk hälsa hos barn under 15 år behöver utvecklas, exempelvis genom att utveckla Stockholmsenkäten så att den kan besvaras av elever från årskurs 4.

Områden med låg socioekonomi

Insatser för att minska psykisk ohälsa ska vara riktade till hela befolkningen, men med stöd av resultatet i rapport 1 finns kunskap om att grupper boende i områden med låg socioekonomi kan vara i behov av särskilda insatser. Det kan till exempel handla om att öka tillgängligheten till och kunskapen om tidiga insatser för psykisk ohälsa som ges inom primärvården. I en bredare bemärkelse gäller det även insatser i skolan och insatser för att främja sysselsättning och minska ekonomisk utsatthet.

---

¹⁹ www.rise.se

²⁰ www.uppdragpsyiskhalsa.se/stockholmslan

²¹ www.folkhalsomyndigheten.se

²² www.sollentunakommun.se

I Stockholms län arbetar Region Stockholm tillsammans med kommunerna med det som kallas för det utökade hembesöksprogrammet. I december 2022 fanns det utökade hembesöks-programmet på 19 barnavårdscentraler och i nio kommuner i Stockholms län där Care Need Index (CNI) visar på en ökad risk för ohälsa hos befolkningen. Programmet är en riktad insats som vänder sig till familjer som bor i socioekonomiskt utsatta områden.²³

De exempel på uppsökande arbete och informationsinsatser som nämndes ovan, kopplade till identifierade behov hos unga män, är särskilt viktiga i områden med låg socioekonomi.

I det regionala arbetet med psykisk hälsa behövs mer kunskap om de insatser som görs i länet för att främja sysselsättning och minska ekonomisk utsatthet för att veta om och hur det arbetet bäst kan stödjas och förstärkas.

Utrikes födda

Riktade folkhälsointerventioner kan bidra till förbättrade kunskaper om att det går att få hjälp vid psykisk ohälsa. Ett exempel är de hälsokommunikatörer som redan finns i Region Stockholm, som möter grupper av utrikesfödda på deras modersmål och förklarar hur hälso- och sjukvården fungerar. Sådan kunskap om vården kan även förmedlas i kommunala utbildningsinsatser som Vuxenutbildning i svenska för invandrare och Föräldraskap i Sverige.²⁴ I det regionala arbetet med psykisk hälsa behövs mer kunskap om de insatser som görs inom ramen för kommunala utbildningsinsatser för att informera utrikes födda om hur hälso- och sjukvården fungerar.

Homo- och bisexuella

Arbete för att motverka våld och diskriminering behöver fortsätta. Det är också viktigt att höja kompetensen hos personalen inom till exempel socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att de ska förstå de särskilda utmaningar som homo- och bisexuella möter. Resultaten i rapport 1 avser endast homo- och bisexuella men gäller med stor sannolikhet för HBTQI-personer i stort. RFSL har tidigare på uppdrag av Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län tagit fram en handbok *Bra bemötande av HBTQ-personer*.²⁵ Stöd till implementering av handboken i fler verksamheter är en möjlig läns-gemensam insats. Behov av andra insatser för målgruppen behöver undersökas vidare.

2.2.3 Utökat stöd till lokal samverkan mellan kommunerna och Region Stockholm

Under dialoger om resultatet av rapporterna i regionala samverkansforum lyfts att förslag kring målgrupper med samsjuklighet saknas. Personer med samsjuklighet, det vill säga personer som samtidigt uppfyller diagnostiska kriterier för två eller flera sjukdomar, är en särskilt utsatt grupp som ofta behöver parallella insatser från flera verksamheter och huvudmän. Det kan handla om personer som har såväl somatiska som psykiska besvär eller om personer som har ett skadligt bruk eller beroende av bland annat alkohol eller narkotika och samtidig samsjuklighet med andra psykiatriska tillstånd.

Behovet av insatser till personer med samsjuklighet bekräftas i de statliga överenskommelser inom området psykisk hälsa och suicidprevention som har slutits över de senaste åren. I den statliga överenskommelsen om psykisk hälsa och suicidprevention för 2023 lyfts att fokus på målgruppen personer med samsjuklighet under senare år har ökat, men att det trots detta fortfarande finns stora utmaningar när det gäller att ge sammansatta insatser från såväl kommuner som regioner. Detta bekräftas av flera utredningar och rapporter som konstaterar att ansvarsfördelningen mellan huvudmännen är otydlig, att insatserna ofta är fragmentiserade och att tillgängligheten, samordningen och kontinuiteten brister.

²³ Rydberg Jensen L, Stockholm, 2022.

²⁴ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/stockholmslan/>

²⁵ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/stockholmslan/vuxna/frivilliga-organisationer/>

Inom ramen för det prioriterade området ska kommuner och regioner bland annat arbeta för att skapa förutsättningar för långsiktiga samverkansformer inom och mellan verksamheter för det främjande och förebyggande arbetet, arbetet med suicidprevention och samordning av komplexa vårdbehov.²⁶ De slutsatser som lämnats av Samsjuklighetsutredningen²⁷ ger god vägledning i arbetet.

Barn och unga i behov av samtidiga insatser från socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri

Att samverka mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård ofta brister när barn och unga har behov av stöd och vård för sin psykiska ohälsa eller sjukdom, samtidigt som de har kontakt med socialtjänsten, är väl belagt. En tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) 2021 mynnade ut i rapporten *De tar inte hand om hela mig*²⁸ som konstaterar att omedelbara åtgärder behöver vidtas för att barn med psykisk ohälsa ska få den vård och omsorg de behöver. Förbättringar behövs både inom respektive verksamhet och mellan verksamheterna. IVO menar också att det är oroande att tillsynen visar på dessa brister trots att det under längre tid funnits uppgifter om att en fungerande samordning är nödvändig för att upprätthålla en god vård och omsorg när enskilda är i behov av insatser från flera olika aktörer.

Personer med skadligt bruk och beroende

Skadligt bruk och beroende är den vanligaste orsaken till psykisk ohälsa. Samsjuklighet är vanligt bland personer med missbruk och beroende. Hos dem som söker hjälp för missbruk eller beroende har ungefär en tredjedel en ångestsjukdom och ännu fler en depression.²⁹

Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning har ökad risk för att utveckla psykisk ohälsa. I rapport 1 har psykiska funktionsnedsättningar som ADHD och autism per automatik bedömts som psykisk ohälsa. Samsjuklighet vid ADHD och autism är vanligt, även om det också bör påpekas att det är fullt möjligt att ha ADHD eller autism och ett gott psykiskt välbefinnande. Den allra vanligaste diagnosen hos både män och kvinnor med ADHD och autism är samtidig ångest- eller depression. Suicidförsök eller självskada är också vanligare bland personer med ADHD och autism.³⁰ Myndigheten för delaktighet har i samarbete med Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), tagit fram kunskapssammanställningen *Psykisk (o)hälsa hos personer med intellektuell funktionsnedsättning*.³¹ Sammanställningen visar att forsknings- och kunskapsläget även för denna målgrupp är lågt, trots att behandling och stöd till individen är av komplex karaktär.

Behov av stöd i lokal samverkan

Rapport 2 identifierar att det finns ett särskilt behov av stöd hos länets kommuner i lokal samverkan med Region Stockholm i omställningen till en god och nära vård kring:

- Samordnad Individuell Plan (SIP)
- Barn i behov av särskilt stöd
- Personer med samsjuklighet

I det regionala arbetet med psykisk hälsa behövs mer kunskap om hur kommunernas behov av stöd ser ut (se också punkt 2.1.2). Vidare behövs mer kunskap om de insatser som redan görs i länet för att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa hos målgruppen personer med samsjuklighet, hur det suicidpreventiva arbetet bedrivs och hur samordningen av komplexa vårdbehov fungerar för att veta hur det arbetet bäst kan stödjas och förstärkas.

²⁶ Socialdepartementet och SKR, 2022

²⁷ SOU 2021:93

²⁸ IVO, 2021

²⁹ www.kunskapsguiden.se

³⁰ Jablonska B, Ohlis A, Dal H. Stockholm; 2023.

³¹ www.mfd.se

Inom ramen för UPH Stockholms län har flera aktiviteter syftat till att ge stöd till lokal samverkan mellan kommuner och Region Stockholm. Det gäller både stöd till insatser som bidrar till främjande och förebyggande nära vård för barn och unga och insatser för att utveckla en barnrättsbaserad SIP. Vid genomförandet av dessa aktiviteter är det tydligt att det behövs mer kunskap om hur aktiviteter och insatser kan utformas för att få ett deltagande utifrån behov från verksamheter både inom kommun och inom hälso- och sjukvård. Här finns också behov av att involvera samordnande funktioner i den lokala samverkan enligt Riktlinje för länsövergripande samverkan kring hälsa, vård och omsorg.³²

Vidare är det troligt att den nya regionala samverkansorganisationen bidrar till att bättre identifiera lokala utmaningar och behov och på ett mer träffsäkert sätt än idag kan fatta beslut och utforma utvecklingsinsatser som förmår bemöta dessa. Det finns behov av att återkomma till fördjupningsstudiens resultat, slutsatser och förslag i de nya samrådsgrupperna för att förstå hur länsgemensamma insatser till olika målgrupper bäst kan utformas.

Ett sätt att stimulera till samverkan utifrån befintlig kunskap som lyfts i dialoger kring rapporternas resultat är att ge stöd i användning och implementering av vård och insatsprogram⁴¹ och nationella riktlinjer, till exempel för vård och stöd vid ADHD och autism.³³ Vikten av att på detta sätt stimulera och förstärka arbetet med att utveckla en kunskapsbaserad och säker vård och socialtjänst lyfts också i överenskommelser om psykisk hälsa och suicidprevention.³⁴

2.2.4 Stärkt utvärdering och uppföljning

I dag saknas kunskap om de större satsningar som har genomförts över tid har varit effektiva eller inte och arbetet som görs i länets kommuner bör i större utsträckning följas upp och utvärderas. Många erfarenheter tas inte tillvara fullt ut och bör lyftas och spridas till andra kommuner i länet.

Den nationella uppföljningen av arbetet med stimulansmedel har förstärkts i och med att Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att i nära samverkan följa, utvärdera och stödja genomförandet av statens insatser inom området psykisk hälsa under åren 2020–2023. Uppdraget slutredovisas i november 2024.

Inom ramen för de länsgemensamma insatserna byggs utvärdering och uppföljning alltmer frekvent in som en del i genomförandet. Lärdomar och goda exempel lyfts och sprids genom Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms läns hemsida, nyhetsbrev och nätverket för kommunsamordnare.

De ettåriga stimulansmedlen är i sig en utmaning vid formulering av mål och möjligheten att se resultat av det arbete som genomförs. Det finns behov av att bygga in mer långsiktighet i arbetet med psykisk hälsa – oavsett om stimulansmedel fortsätter att komma eller inte.

Ett sätt att göra det är att ta fram en flerårig plan för arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention inom ramen för den nya samverkanstrukturen enligt HÖK och som en del av den fortsatta omställningen mot en god och nära vård. I ett mer långsiktigt arbete för psykisk hälsa bör forskare involveras för att följa upp arbetet utifrån hela överenskommelsen om psykisk hälsa och suicidprevention och inte bara som punktinsatser kopplat till enskilda aktiviteter.

---

³² Storsthlm och Region Stockholm, 2022.

³³ www.vardochinsats.se

³⁴ Socialdepartementet och SKR, 2022

2.2.5 Integrering av arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention i den nya samverkansorganisationen enligt HÖK

Planering och utveckling av arbetet med psykisk hälsa, suicidprevention och länsgemensamma stimulansmedel behöver integreras i den nya samverkansorganisationen enligt HÖK. Det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention har under senare år haft fokus på insatser till barn och unga. Samtidigt möjliggör de länsgemensamma stimulansmedlen insatser till flera olika målgrupper. Planering och utveckling av arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention hör därför inte hemma på ett självklart sätt i en enskild samrådsgrupp. Insatser behöver utvecklas för flera olika målgrupper och sakområden.

En arbetsgrupp med övergripande ansvar för att identifiera och samla behov av länsgemensamma insatser för olika målgrupper behöver bildas. Arbetsgruppen utarbetar, tillsammans med processledning för vård i samverkan (VIS processledning) ett förslag avseende gemensam prioritering för användningen av länsgemensamma stimulansmedel.

VIS tjänstestyrgrupp fattar beslut om länsgemensamma satsningar mellan kommunerna och Region Stockholm samt fördelningsplan för länsgemensamma stimulansmedel för psykisk hälsa och suicidprevention.

En arbetsgrupp för psykisk hälsa, suicidprevention och länsgemensamma stimulansmedel

Med utgångspunkt i hur det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention tidigare har organiserats, samt resultaten i rapport 1 och 2, konkretiseras möjliga uppdrag till en arbetsgrupp för psykisk hälsa, suicidprevention och länsgemensamma stimulansmedel enligt följande. Möjliga uppdrag är att:

- Ta fram underlag och kartläggningar som kan användas i arbetet med handlingsplanen.
- Identifiera behov av gemensamt utvecklingsarbete i de nya samrådsgrupperna och i samverkan med VIS processledning bidra i förslag till prioriteringen av dessa.
- Samverka med brukar-, patient och anhörigorganisationer i planering och genomförande av aktiviteter.
- Ta fram fördelningsplan för länsgemensamma stimulansmedel.
- Planera, genomföra och följa upp aktiviteter i handlingsplanen.
- Vara en länk mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm.
- Vara en länk mellan satsningar i länet med fokus på främjande av psykisk hälsa och förebyggande av psykisk ohälsa och bidra till regional samordning av stöd till lokalt arbete.
- Samla och sprida information om satsningar och goda exempel på nationell, regional och lokalnivå, i första hand via hemsida och nyhetsbrev men också genom workshops, konferenser, artiklar och filmer.
- Identifiera och initiera samverkan i olika frågor, till exempel genom att skapa forum för dialog och medverka till ökad samsyn kring utmaningar, behov och lösningar.

2.2.6 Brukarmedverkan i styrning av arbetet

I och med att styrgruppen där NSPH Stockholms län medverkat avvecklas blir det viktigt att på andra sätt säkra delaktighet och inflytande från brukar-, anhörig- och patientorganisationer på olika nivåer i det länsgemensamma arbetet.

2.2.7 Förslag avseende planering och utveckling av det regionala arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention i Stockholms län

1. Befintliga länsgemensamma satsningar mellan kommunerna och Region Stockholm förlängs under 2023 och samlas i en gemensam handlingsplan med namnet Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län. I planen tydliggörs kopplingen till överenskommelsens olika prioriterade områden.

Följande länsgemensamma satsningar ingår:

- Suicidprevention.
- Främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa på ungdomsmottagningar.
- Brukarmedverkan som riktar sig till kommunerna.
- Använda kommande underlag som avser statlig process för ny strategi inom psykisk hälsa och suicidprevention som utgångspunkt i arbetet.

2. Under 2023 får UPH Stockholms län i uppdrag att ta fram en flerårig plan för länsgemensamt arbete med psykisk hälsa och suicidprevention.

I uppdraget ingår att:

- Ta fram planen inom ramen för den nya samverkansstrukturen enligt HÖK, som en del av den fortsatta omställningen mot en god och nära vård.
- Ta fram kunskap om de insatser som görs i länet för några av de målgrupper som identifierats i fördjupningsstudien för att ta reda på om och hur arbetet med psykisk hälsa bäst kan stödjas och förstärkas.
- Undersöka behov och förutsättningar för stöd i implementering av vård och insatsprogram och nationella riktlinjer.
- Utarbeta arbetsformer för att säkra delaktighet och inflytande från brukar-, patient och anhörigorganisationer.
- Undersöka möjligheten att koppla forskning till genomförandet.

3. Planering och utveckling av arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention integreras i den nya samverkansorganisationen enligt HÖK.

- En arbetsgrupp för psykisk hälsa, suicidprevention och länsgemensamma stimulansmedel prövas under året för att se hur arbetet bäst ska passa in i den nya samverkansorganisationen.
- Identifierade behov av länsgemensamma insatser och stöd till lokal samverkan för psykisk hälsa och suicidprevention (som framkommit i den här fördjupningsstudien) bearbetas i samrådsgrupperna som utvecklas inom den nya samverkansorganisationen enligt HÖK.
- Nya behov av länsgemensamma insatser och stöd till lokal samverkan som identifieras i samrådsgrupperna och lyfts till arbetsgruppen för psykisk hälsa, suicidprevention och länsgemensamma stimulansmedel. Ett förslag för användning av länsgemensamma stimulansmedel med utgångspunkt i en gemensam prioritering av samlade behov i arbetsgruppen utarbetas tillsammans med processledning för vård i samverkan (VIS processledning).
- VIS tjänstestyrgrupp är beslutande av länsgemensamma satsningar mellan kommunerna och Region Stockholm samt fördelningsplan för länsgemensamma stimulansmedel för psykisk hälsa och suicidprevention.

Referenser

Publikationer

Carlsson A, Ditz C, Benner Forsberg G, Norén G, Kialt S. *Samrådsgrupper och sekretariat – etablering av läns gemensam samverkansstruktur inom hälsa, vård och omsorg i Stockholms län*. Stockholm: Storsthlm och Region Stockholm. 2022.

De tar inte hand om hela mig. IVO; 2021.

Huvudöverenskommelse om länsövergripande samverkan kring hälsa, vård och omsorg. Stockholm: Storsthlm och Region Stockholm. 2022.

Leifman H, Isaksson P. *Kommunernas arbete med psykisk hälsa*. Stockholm: Merkantik. 2022.

Jablonska B, Ohlis A, Dal H. *Autismspektrumtillstånd och adhd bland vuxna i Stockholms län – Förekomst av diagnoser i befolkningen samt vårdkonsumtion*. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2023.

Psykisk hälsa och suicidprevention – Regioner och kommuners arbete med hjälp av statliga stimulansmedel. Stockholm: Folkhälsomyndigheten. 2022.

Regeringens proposition 2022/23:1.

Riktlinje för länsövergripande samverkan kring hälsa, vård och omsorg. Stockholm: Storsthlm och Region Stockholm. 2022.

Ryberg Jensen L. *Det utökade hembesöksprogrammet i Stockholms län – diskussionsunderlag*. Stockholm: Rydberg Verksamhetsrådgivning AB; 2022.

Slutbetänkande av Utredningen Framtidens socialtjänst; Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag. SOU 2020:47. Stockholm; 2020.

Åhlén J, Dal H, Muwonge J, Lundin A, Wicks S. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2022. Rapport 2022:13.

Länkar

Behandling vid samsjuklighet (Kunskapsguiden) <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/missbruk-och-beroende/behandling-och-stodinsatser-vid-missbruk-och-beroende/behandling-vid-samsjuklighet/#%3A%7E%3Atext%3DSkadligt%20bruk%20eller%20beroende%20samexisterar%20med%20psykisk%20sjukdom%20bestående%20psykisk%20sjukdom%20som%20fortskrider%20beroende%20av%20drogkonsumtionen>

Data i dialog: risk – och skyddsfaktorer för barn och unga (RISE) <https://www.ri.se/sv/vad-vi-gor/projekt/data-i-dialog-risk-och-skyddsfaktorer-for-barn->

Folkhälsokollen (Region Stockholm) www.folkhalsokollen.se

Föräldraskapsstöd (Länsstyrelsen Stockholm) https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/social-hallbarhet/foraldraskapsstod.html?TSPD_101_Ro=088d4528d9ab2000eac1f5e48e6fd924c3794ab75f995085eb2f2224f0b63910fb64d53595f9ad9f08397227f3143000544c247828ab950f7b74114b0040f765c15af54eac528a525ab15fb510248bac48ba4efcc0089bcd9fba4261a619c212

Handbok ska förbättra bemötandet av HBTQ-personer (Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län) <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/stockholmslan/vuxna/frivilliga-organisationer/>

Hälsa som drivkraft för hållbar utveckling (Folkhälsomyndigheten) www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor_miljohalsa-och-halsoskydd_halsa-som-drivkraft-for-hallbar-utveckling

Lokala seminarietillfällen med fokus på främjande av skolnärvaro, (Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län), <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/stockholmslan/wp-content/uploads/2022/11/Erbjudande-om-lokal-seminarieserie-skolnärvaro.pdf>

Lärohandledning (Sollentuna) https://www.sollentuna.se/omsorg--stod/soc_for_unga/lararhandledning/

Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism (Socialstyrelsen) www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer-riktlinjer-och-utvarderingar-adhd-och-autism

Nationella vård- och insatsprogram www.vardochinsats.se

Ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention (Socialstyrelsen) www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/psykisk-ohalsa/nationell-strategi

Omställning till Nära vård (SKR) skr.se/skr/halsasjukvard/utveckling/avverksamhet/naravard/omstallningstillnar/avard.57446.html

Regeringen och SKR överens om förutsättningarna för arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention 2023 (Regeringen) www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/regeringen-och-skr-overens-om-forutsattningarna-for-arbetet-med-psykisk-halsa-och-suicidprevention-2023

Sammanhållen vård och omsorg (Storsthlm) <https://www.storsthlm.se/natverk-och-forum/tjanstemannastyrgrupper/sammanhallen-vard-och-omsorg>

Skolbaserad samverkan för barns och ungas psykiska hälsa – lärdomar från praktiken (Folkhälsomyndigheten) www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/53b9b0c2c54d4619b71d4ab_bcd66f9/skolbaserad-samverkan-barns-ungas-psykiska-halsa.pdf

Vad påverkar vår psykiska hälsa (Folkhälsomyndigheten) www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/vad-paverkar-var-psykiska-halsa

Psykiskt välbefinnande (Folkhälsomyndigheten) www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/vad-paverkar-var-psykiska-halsa

Youth Aware of Mental health - YAM (Karolinska Institutet) ki.se/nasp/youth-aware-of-mental-health-yam

Övriga underlag

Enkätundersökningar med representanter i nätverket för kommunsamordnare genomförda av Storsthlm 2018 respektive 2021